

Nr 11.

Ankom till riksdagens kansli den 9 april 1940 kl. 12,15 e. m.

Utlåtande angående regleringen för budgetåret 1940/41 av utgifterna under riksstatens elfte huvudtitel, innefattande anslagen till folkhushållningsdepartementet.

(2:a avd.)

I propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1940/41 har chefen för folkhushållningsdepartementet under elfte huvudtiteln (sid. 1—8 av det vid propositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet över folkhushållningsärenden för den 4 januari 1940) inledningsvis lämnat en redogörelse för de särskilda statliga åtgärder och ingripanden, som befunnits påkallade med hänsyn till den alltsedan hösten 1938 ökade utrikespolitiska spänningen och det sedan september 1939 rådande krigsläget ävensom för huvuddragen i den nuvarande krisorganisationen.

Efter vad nu kunde bedömas, framhåller departementschefen, torde en organisation för handläggning av de frågor, som ankomme på folkhushållningsdepartementet och därunder lydande myndigheter, bliva erforderlig även under budgetåret 1940/41.

Självfallet innebure detta icke att den nuvarande organisationen kunde anses slutgiltigt utbyggd. I den mån krisen skärptes eller förhållandena eljest förändrades, komme helt visst omläggningar av organisationen att befinnas påkallade. Det syntes böra ankomma på Kungl. Maj:t att fatta erforderliga beslut härom. Departementschefen förutsatte, att, därest förändringar av en eller annan art i krisorganisationen bleve genomförda, de anslag, rörande vilka departementschefen under förenämnda huvudtitel framlade förslag, skulle få tagas i anspråk för eventuellt nytillkommande organ inom folkhushållningens område.

Vad departementschefen sålunda anfört har icke givit utskottet anledning till erinran, vilket utskottet velat härmed
omförmäla. *Utskottet.*

Folkhushållningsdepartementet.

1:o) **Folkhushållningsdepartementet: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 1, sid. 8—11), vilket innebär, att avlöningsmedlen beräknats för helt i stället för såsom nu för tre fjärdedels budgetår samt att medel inberäknats i förevarande anslag för aryoden åt två sakkunniga, hemställer utskottet

att riksdagen må

a) godkänna följande avlöningsstat för folkhushållningsdepartementet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1940/41:

1. Avlöning till departementschefen	kronor	24 000	
2. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>			» 56 650
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal:			
a. Grundavlöningar			
m. m., <i>förslagsvis</i>	kronor	71 000	
b. Avlöningsförhöjningar			
m. m., <i>förslagsvis</i>		2 000	» 73 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>			» 10 050

Summa kronor 163 700;

b) till *Folkhushållningsdepartementet: Avlöningar* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *förslagsanslag* av 163 700 kronor.

2:o) **Folkhushållningsdepartementet: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 2, sid. 11 och 12), vilket innebär, att 500 kronor beräknats för reseersättningar, 16 500 kronor för övriga expenser och 3 000 kronor för publikationstryck, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkhushållningsdepartementet: Omkostnader* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *förslagsanslag* av 20 000 kronor.

Krisförvaltningen.

3:o) **Rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 3, sid. 12—21) föreslagit riksdagen att dels för rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap fastställa av departementschefen angiven personalförteckning, dels godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för kommissionen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1940/41, dels ock till Rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap: Avlöningar för budgetåret 1940/41 anvisa ett förslagsanslag av 66 900 kronor.

Det för innevarande budgetår för rikskommissionen uppförda avlöningsanslaget — 78 500 kronor — är avsett för avlöande av följande personal, nämligen ordföranden (årsarvode 5 000 kronor), 1 kanslichef (B 2), 1 avdelningschef (B 1), 1 sekreterare (A 26), 1 sekreterare (E₀ 26), 1 aktuarie (A 21), 1 kanslibitråde (A 7), 1 kontorsbiträde (A 4) samt 1 expeditionsunderofficer (årsarvode 2 130 kronor). Därjämte är upptagen en förslagsvis beräknad anslagspost å 2 000 kronor till sammanträdesarvoden till kommissionens ledamöter. Nämda personal var avsedd för handhavande av kommissionens uppgifter före inträdet av nu rådande krisförhållanden, då kommissionen var organiserad med en allmän avdelning och en industriavdelning. Efter inhämtande av riksdagens medgivande (1939 års urtima riksdags skrivelse nr 71) har sedermera beträffande rikskommissionen vidtagits en anordning, varigenom — med bibehållande av kommissionen oförändrad — kommissionens kansli kommit att bestå av *dels* en reducerad allmän avdelning, *dels ock* en nytilkommen uppskovsavdelning medan industriavdelningen överförts till statens industrikommission och dessutom viss del av rikskommissionens personal i övrigt utnyttjats på andra håll inom krisförvaltningen.

Kungl. Maj:ts förslag innebär, att personalförteckningen visserligen skulle bibehållas oförändrad men avlöningsstaten beräknas efter det personalbehov, som föranledes av kommissionens reducerade uppgifter.

Kommissionen som sådan skulle bestå i oförändrad omfattning med ordförandens arvode bibehållet vid 5 000 kronor men med beräknad minskning till hälften, eller 1 000 kronor, av anslagsposten till sammanträdesarvoden till kommissionens ledamöter.

Kansliets allmänna avdelning skulle bestå allenast av kanslichefen och kanslibiträdet jämte ovannämnda expeditionsunderofficer. Härjämte har beräknats ett belopp av 4 000 kronor för tillfälligt anställd personal. Kanslichefen skulle enligt departementschefen åligga bland annat att utarbета översikter över statliga åtgärder på folkhushållningens område

ävensom över försörjningsläget vid olika tidpunkter. Åt denne befattningshavare syntes även böra uppdragas andra liknande utredningsuppdrag, som icke direkt fölle under övriga krisorgans verksamhetsområden. Övrig personal å allmänna avdelningen tjänstgjorde numera på andra håll inom krisförvaltningen.

Kansliets uppskovsavdelning, till vilken ärenden angående uppskov med militär tjänstgöring vore centraliserad, skulle enligt departementschefens förslag vara organiserad på följande sätt:

1 chef (officer på reservstat eller övergångsstat eller pensionerad officer) arvode kronor 5 100

1. b y r å n (för utredningar, uppskovsgrupp 1 samt statliga och kommunala verk).

1 byråföreståndare (officer på reservstat eller övergångsstat eller pensionerad officer) arvode kronor 3 600

1 officer till förfogande under 4 månader, arvode 265 kronor i månaden » 1 060

2. b y r å n (för industri och andra privata företag).

1 byråföreståndare (officer på reservstat eller övergångsstat eller pensionerad officer) arvode kronor 3 600

2 officerare till förfogande under 4 månader, arvode 265 kronor i månaden » 2 120

Expedition och arkiv.

1 kanslibitråde lgr Eo 7

1 expeditionsvakt lgr Eo 5

2 kontorsbiträden lgr Eo 4

4 skrivbiträden under fem månader lgr Ex 2

Arvodena till de militära befattningshavarna överensstämman med de grunder, som inom försvarsväsendet gälla för ersättning till pensionerad personal i arvodesbefattning.

Till belysning av uppskovsarbetets omfattning enligt den nya ordningen har *rikskommissionen* anfört:

Det antal värnpliktiga i uppskovsgrupp I (uppskovskungörelsen bilaga A), som skulle registreras och årligen kontrolleras, uppginge till c:a 35 000. Detta arbete hade tagit sin början hösten 1939.

Prövningen av uppskovsansökningar och registrering av värnpliktiga i uppskovsgrupp II (uppskovskungörelsen § 7), som under de senaste åren omfattat 15 000—20 000 fall, skulle efter centraliseringen komma att stiga till över 50 000 bifallna ansökningar, alltså alla icke bifallna oräknade.

Uppskovsansökningarnas prövning förutsatte utredning angående företagets kapacitet och betydelse för det allmänna, rättmätigheten av deras anspråk och korrektheten av deras uppgifter, vilket medförde remisser till experter och myndigheter, konferenser med myndighetspersoner och företagarföreningar m. m. De meddelade civila tjänsteuppgifterna måste prövas

med hänsyn till de värnpliktigas outhärlighet på grund av yrkesspecialisering och svårersättbarhet samt de militära uppgifterna kontrolleras genom en omfattande korrespondens med de militära rullföringsmyndigheterna. Tid efter annan torde även större utredningar behöva göras.

Försvarsväsendets lönenämnd, vars yttrande angående de för uppskovs-avdelningen avsedda befattningshavarnas lönevillkor ligger till grund för departementschefens förslag, har härutöver ur rent organisatoriska synpunkter framhållit, att det torde kunna ifrågasättas huruvida icke åtminstone för uppskovsavdelningens 2. byrå borde avses civila personer, särskilt förtrogna med det enskilda näringslivets förhållanden.

Departementschefen har med anledning av vad lönenämnden sålunda yttrat uttalat, att handläggningen av uppskovsärendena syntes så intimt sammanhänga med gällande organisation av försvarsväsendet, att militär personal måste anses i allmänhet vara mest skickad att fullgöra hithörande uppgifter.

Utskottet får till en början erinra, att 1939 års urtima riksdag i sin ovan nämnda skrivelse nr 71 medgav, att med avseende å rikskommissionens för ekonomisk försvarsberedskap arbetsuppgifter och organisation finge vidtagas de åtgärder, som kunde vara erforderliga för reglerande av kommissionens och kristidsorganens inbördes förhållanden. I samband härmed uttalade riksdagen, att spörsmålet och formerna för rikskommissionens fortsatta verksamhet borde föreläggas 1940 års lagtima riksdag.

Såsom av den i det föregående lämnade redogörelsen framgår, hava jämlikt riksdagens sålunda lämnade medgivande väsentliga delar av de arbetsuppgifter, som tidigare ankommit på rikskommissionen, överflyttats till olika krisorgan. I anslutning härtill har rikskommissionens industriavdelning anknutits till statens industrikommission och viss del av rikskommissionens personal, utöver industriavdelningens tjänstemän, utnyttjats på andra håll inom krisförvaltningen. Rikskommissionens kansli består här efter allenast av en allmän avdelning med tämligen begränsade arbetsuppgifter samt en uppskovsavdelning.

Rikskommissionen fungerar alltså för närvarande huvudsakligen såsom ett centralorgan för prövning av uppskovsärenden. Departementschefen har föreslagit, att kommissionen under nästa budgetår även skulle hava sin verksamhet lagd efter dessa riktlinjer, men att kommissionen såsom sådan skulle bibehållas oförändrad.

Enligt den för rikskommissionen gällande instruktionen består kommissionen av en ordförande och tio ordinarie ledamöter samt ett stort antal extra ledamöter. Med hänsyn till de reducerade arbetsuppgifter, som numera tillkomma kommissionen och i betraktande av den organisation, som upprättats för krisförvaltningen i dess helhet, anser utskottet det knappast motiverat att en dylik omfattande överstyrelse för rikskommissionen

Utskottet.

upprätthålles. Utskottet finner även kommissionens beteckning — rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap — numera oegentlig och ifrågasätter huruvida de arbetsuppgifter, som nu ankomma på kommissionen, icke lämpligen i stället böra anförtros åt andra organ, förslagsvis åt en fristående institution för uppskovsärendenas centrala handläggning och åt konjunkturinstitutet, till vilket kommissionens allmänna avdelning kunde anknytas. Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att i samband med behandlingen av anslagsäskandena till 1941 års riksdag taga ifrågavarande spörsmål under närmare omprövning. Härvid torde jämväl frågan om uppskovsavdelningens organisation böra tagas under förnyat bedömande, enär utskottet i anslutning till vad försvarsväsendets lönenämnd anfört anser goda skäl ur rent organisatorisk synpunkt föreligga för att åtminstone för uppskovsavdelningens andra byrå avses civila personer, särskilt förtrogna med det enskilda näringslivets förhållanden.

Vidkommande kostnadsberäkningarna för rikskommissionen för nästa budgetår synes det utskottet som om arvodet till kommissionens ordförande — 5 000 kronor — på grund av kommissionens begränsade arbetsuppgifter borde kunna väsentligt reduceras. Utskottet förutsätter emellertid, att Kungl. Maj:t har för avsikt att vidtaga en av detta förhållande påkallad nedsättning av ifrågavarande arvode. Med hänsyn härtill har utskottet icke velat motsätta sig att förevarande anslag uppföres med av Kungl. Maj:t föreslaget belopp, 66 900 kronor.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) för rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap fastställa följande

Personalförteckning.

Tjänstemän å ordinarie stat.

Befattning	Lönegrad
1 kanslichef	B 2
1 avdelningschef	B 1
1 sekreterare	A 26
1 aktuarie	A 21
1 kanslibitråde	A 7
1 kontorsbiträde	A 4

Extra ordinarie tjänsteman i högre
lönegrad än 20:

1 sekreterare

Eo 26;

b) godkänna följande avlöningsstat för kommissionen att tillämpas tillsvidare från och med budgetåret 1940/41:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	kronor	18 200
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	»	19 430
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:		
a. Grundavlöningar m. m. kronor		16 400
b. Avlöningsförhöjningar		
m. m., <i>förslagsvis</i> ..	»	1 500
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	3 170
5. Sammanträdesarvoden till kommissionens ledamöter, <i>förslagsvis</i>	»	1 000
6. Arvoden till tillfälligt anställd personal		
m. m., <i>förslagsvis</i>	»	7 200

Summa kronor 66 900;

c) till *Rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap*: Avlöningar för budgetåret 1940/41 anvisa ett *förslagsanslag* av 66 900 kronor.

4:o) **Rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 4, sid. 21 och 22), vilket innebär, att för reseersättningar åt kommissionens ledamöter beräknats ett med 400 kronor till 800 kronor reducerat belopp, för bränsle och lyse ett belopp av 3 500 kronor och för övriga *expenser* ett med 2 000 kronor till 16 000 kronor reducerat belopp, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap*: *Omkostnader* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *förslagsanslag* av 20 300 kronor.

5:o) **Konjunkturinstitutet: Avlöningar. Konjunkturinstitutet: Omkostnader. Konjunkturinstitutet: Särskilda undersökningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkterna 5—7, sid. 22—26), vilket innebär överflyttning av ifrågavarande anslag från sjunde till elfte huvudtiteln, de två förstnämnda med reducerade belopp på grund av att institutets personal i stor utsträckning tagits i anspråk inom krisorganisationen, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) godkänna följande avlöningsstat för konjunkturinstitutet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1940/41:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	kronor	10 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämnda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> ..	»	10 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:		
a. Grundavlöningar		
m. m.	kronor	16 000
b. Avlöningsförhöjningar m. m., <i>förslagsvis</i> ..	»	800
		16 800
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	2 400

Summa kronor 39 200;

b) till *Konjunkturinstitutet*: *Avlöningar* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *förslagsanslag* av 39 200 kronor;

c) till *Konjunkturinstitutet*: *Omkostnader* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *förslagsanslag* av 6 000 kronor;

d) till *Konjunkturinstitutet*: *Särskilda undersökningar* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av 100 kronor.

6:o) **Statens industrikommission m. m.: Avlöningar. Statens industrikommission m. m.: Omkostnader.** Kungl. Maj:t har (punkterna 8 och 9, sid. 26—33) föreslagit riksdagen att för budgetåret 1940/41 anvisa dels till Statens industrikommission m. m.: *Avlöningar* ett *förslagsanslag* av 1 698 000 kronor, dels ock till Statens industrikommission: *Omkostnader* ett *förslagsanslag* av 535 000 kronor.

Under förevarande anslag har medel beräknats till *statens industrikommission, statens vednämnd, vedkontoren, bensin- och oljenämnden, statens kolnämnd* samt *statens gengasnämnd*.

Departementschefens anslagsberäkningar innebära sammanfattningsvis, att anslagen till berörda kristidsorgan skulle uppgå till följande belopp:

Anslagsposter	Statens industri- kommis- sion kronor	Statens ved- nämnd kronor	Ved- kontoren kronor	Bensin- och olje- nämnden kronor	Statens kol- nämnd kronor	Statens gengas- nämnd kronor	Summa kronor
I. Avlöningar	933 000	82 000	350 000	138 000	135 000	60 000	1 698 000
a) avlöningar och ar- voden, bestämda av Kungl. Maj:t	216 000	42 000	—	74 000	50 000	31 000	413 000
b) avlöningar till övrig personal	717 000	40 000	350 000	64 000	85 000	29 000	1 285 000
II. Omkostnader	161 000	26 000	142 000	131 000	60 000	15 000	535 000
a) reseersättningar ..	76 000	8 000	60 000	10 000	43 000	6 000	203 000
b) expenser	85 000	18 000	82 000	121 000	17 000	9 000	332 000

I de för industrikommissionen beräknade beloppen ingå bland annat kostnaderna för den hittills i rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap ingående industriavdelningen; sålunda hava här upptagits avlöningskostnaderna för å rikskommissionens personalförteckning uppförda 1 avdelningschef (B 1), 1 sekreterare (Eo 26) och 1 kontorsbiträde (A 4). I de för kolnämnden beräknade beloppen ingå bland annat de till 80 000 kronor, varav hälften för arvoden och hälften för resor, upptagna kostnaderna för särskild granskning av kolimportörernas räkenskaper.

Rörande de allmänna förutsättningarna, enligt vilka anslagsberäkningarna verkställt, har *kommissionen* anfört följande:

Under den korta tid, som industrikommissionen hittills varit i verksamhet, hade arbetet inriktats på att snabbast möjligt skapa en organisation, som vore lämpad att smidigt kunna anpassas efter de växlande arbetsuppgifter kommissionen torde komma att möta. Ännu hade kommissionen icke kunnat slutföra detta första organisationsarbete. Men även i den mån en dylik organisation komme till stånd, bleve omfattningen av dess arbete och därmed dess olika medelsbehov i hög grad beroende av det allmänna handelspolitiska läget och dettas återverkningar på våra industriella försörjningsmöjligheter. Det skulle därför under alla omständigheter bliva förenat med stora vanskligheter att på längre sikt kunna precisera kommissionens anslagsbehov. Särskilt svårt, för att icke säga omöjligt, vore att beräkna kommissionens kostnader, i händelse landet invecklades i väpnad konflikt. Kommissionen hade ansett det vara utan mening att söka uppgöra något budgetförslag under en dylik förutsättning. Även i ett läge, som lämnade vårt eget land utanför kriget, kunde emellertid avspärrningsförhållandena bli så svåra och omfattande, att en väsentlig utökning av kommissionens göromål och arbetskrafter, i förhållande till vad nu ungefärligen beräknades, bleve ofrånkomlig. För en dylik situation kunde kommissionen icke heller närmare ange sina ökade anslagsbehov. Ett icke alltför ringa belopp till oförutsedda kostnader för industrikommissionen borde emellertid inrymmas i riksstaten för budgetåret 1940/41, antingen direkt på industrikommissionens stat eller tillsammans med övriga motsvarande belopp under någon annan statrubrik. Från ett dylikt anslag borde medel få efter särskild framställning anvisas av Kungl. Maj:t.

Departementschefen har för egen del anfört bland annat:

Av vad industrikommissionen anfört framginge, att man hittills inom kommissionens ram tillskapat stommen till en organisation, lämpad för verkställande av statliga regleringar beträffande råvaror och industrialster. Den slutliga omfattningen av och medelsbehovet för en dylik organisation måste i hög grad bliva beroende av det allmänna utrikespolitiska läget och dettas återverkningar på våra industriella försörjningsmöjligheter. Måhända kunde den fortsatta utvecklingen framtvunga en organisation av i vissa avseenden annan karaktär än den nu upprättade. Att under nuvarande förhållanden kunna på längre sikt närmare ange medelsbehovet för den centrala industriella regleringsmyndigheten och dess verksfällighetsorgan torde sålunda vara förenat med stora svårigheter. Departementschefen ville därför förorda, att anslag till industrikommissionen erhöles förslagsanslags natur.

Vid behandlingen av föreliggande anslagsbehov kunde det vara ägnat att befordra överskådligheten att uppdelas anslagsposterna på industrikommissionen och nämnderna samt på avlöningar och omkostnader. Med hänsyn till vad nyss anförts om ovissheten i tillämpade beräkningsgrunder, funne departementschefen det emellertid tillräckligt att nu nämnda anslagsbehov tillgodosåges under två förslagsanslag, benämnda Statens industrikommission m. m.: Avlöningar respektive Statens industrikommission m. m.: Omkostnader.

Vad beträffade avlöningskostnaderna för industrikommissionen, hade Kungl. Maj:t dels vid olika tidpunkter bestämt arvoden och ersättningar till ordförande och ledamöter samt till vissa befattningshavare i chefsställning, dels genom beslut den 8 december 1939 fastställt löneplan för de större statliga krisorganen, vilket beslut för industrikommissionens del jämväl innefattat godkännande till huvudsaklig del av ett av kommissionen ingivet förslag rörande antalet befattningshavare inom de i planen upptagna högre lönegrupperna.

Löneplanen framginge av det följande:

Lönegrupp	Lön per månad	
	lägst kronor	högst kronor
I. skrivbiträde	175	250
kontorsvakt		
II. kontorsbiträde	225	300
expeditionsvakt		
III. kanslibiträde	275	350
förste expeditionsvakt		
IV. kansliskrivare	325	450
registrator		
V. amanuens	400	600
assistent		
VI. notarie	550	750
aktuarie		
revisor		
ingenjör		
VII. sekreterare	700	950
förste aktuarie		
förste ingenjör		
byrådirektör.		

Industrikommissionen hade föreslagit, att en särskild anslagspost skulle upptagas till tillfälliga avlöningskostnader. Det av kommissionen angivna medelsbehovet till detta ändamål torde helt visst komma att bli aktuellt, varför det föreslagna beloppet, sammanlagt 130 000 kronor, syntes böra godtagas. Departementschefen funne det lämpligast att detta belopp, som av kommissionen upptagits såsom särskild anslagspost, i stället inräknades under den för avlöningar till övrig personal avsedda anslagsposten. Departementschefen förutsatte, att medel till tillfällig personal icke komme att tagas i anspråk annat än i den mån behovet så påkallade.

Vad anginge industrikommissionens förslag om medel till oförutsedda krisutgifter för kommissionen och nämnderna ansåge även departementschefen önskvärt, att dylika funnes tillgängliga. Särskilt anslag för detta ändamål syntes dock icke lämpligen böra upptagas i detta sammanhang utan härför erforderliga medel borde, i den mån behov uppkomme, bestridas från vederbörligt anslag å förskottsstat.

Stora svårigheter synas utan tvivel möta att under nu rådande förhållanden på längre sikt angiva medelsbehovet för de olika organen inom krisförvaltningen. Utskottet biträder därför departementschefens förslag, att anslagen till industrikommissionen — liksom jämväl anslag till övriga under denna huvudtitel upptagna krisorgan — erhålla förslagsanslags natur. *Utskottet.*

Vad beträffar storleken av de för nästa budgetår äskade anslagen till avlöningar och omkostnader för industrikommissionen ansluter utskottet sig till Kungl. Maj:ts föreliggande förslag. Utskottet vill dock understryka angelägenheten av att såväl industrikommissionen som nämnderna iakttaga all den sparsamhet, som det statsfinansiella läget för närvarande kräver.

Utskottet får i detta sammanhang framhålla önskvärdheten av att, därest anslag till förevarande ändamål även komma att föreläggas 1941 års riksdag, en överskådligare uppställning beträffande de olika anslagskraven än vad i årets elfte huvudtitel framlagts förelägges riksdagen, något som också lättare torde låta sig göra sedan krisorganisationen överhuvud vunnit ökad stadga och bättre kan överblickas.

Utskottet får slutligen erinra, att utskottet i sitt utlåtande den 6 februari 1940, nr 34, angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 i vad avsåge folkhushållningsdepartementet, vilket utlåtande vunnit riksdagens bifall, anförde, att utskottet vid behandlingen av elfte huvudtiteln komme att till mera ingående bedömande upptaga de grunder efter vilka arvoden och ersättningar vid krisorganen utginge. Vid den prövning av föreliggande fråga, som utskottet nu verkställt, har utskottet icke kunnat undgå att finna de tillämpade grunderna i vissa fall giva anledning till tveksamhet, särskilt med hänsyn till att de väsentligt avvika från de grunder, med vilka en jämförelse närmast synes ligga till hands, nämligen de i gällande kommittékungörelse angivna. Utskottet ifrågasätter därför, huruvida icke en närmare översyn av de principer, som i förevarande avseende nu

kommit i tillämpning, bör komma till stånd genom Kungl. Maj:ts försorg, varvid torde böra eftersträvas att ernå en begränsning av utgifter för här ifrågavarande ändamål till vad som kan visa sig oundgängligen nödvändigt.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen må för budgetåret 1940/41 anvisa

a) till *Statens industrikommission m. m.*: *Avlöningar* ett förslagsanslag av 1 698 000 kronor;

b) till *Statens industrikommission m. m.*: *Omkostnader* ett förslagsanslag av 535 000 kronor.

7:o) Statens livsmedelskommission m. m.: Avlöningar. Statens livsmedelskommission m. m.: Omkostnader. Kungl. Maj:t har (punkterna 10 och 11, sid. 33—41) föreslagit riksdagen att för budgetåret 1940/41 anvisa dels till Statens livsmedelskommission m. m.: *Avlöningar* ett förslagsanslag av 1 617 700 kronor, dels ock till Statens livsmedelskommission m. m.: *Omkostnader* ett förslagsanslag av 474 000 kronor.

Under ifrågavarande två anslag har beräknats medel till avlöningar och omkostnader för statens livsmedelskommission med dess rådgivande organ, livsmedelskommissionens råd, samt för de närmast under nämnda kommission lydande 33 lokala kristidsstyrelserna.

Departementschefen har framhållit, att den nuvarande situationen icke gäve någon hållbar grund för bedömandet av den framtida utvecklingen på livsmedelsförsörjningens område. Alla beräkningar om medelsbehov för kommissionen för nästa budgetår måste därför bliva synnerligen osäkra. Livsmedelskommissionen hade gjort sina utgiftsberäkningar under antagande av ett i det stora hela oförändrat försörjningsläge. Denna beräkningsgrund syntes för närvarande kunna godtagas. Man torde emellertid få utgå från att, därest krisläget skulle skärpas, beräkningarna icke komme att visa sig tillförlitliga. I sådant fall syntes avsevärda kostnadsökningar vara att vänta. Den ovisshet om utsträckningen och omfattningen av kommissionens verksamhet, som sålunda karakteriserade de gjorda beräkningarna, gjorde det nödvändigt, att anslagen till kommissionen erhöles förslagsanslags natur.

Departementschefens anslagsberäkningar, i huvudsak sammanfallande med kommissionens, innebära sammanfattningsvis följande:

Livsmedelskommissionen: Avlöningar.

a) Arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t	kronor	217 000
b) Avlöningar till övrig personal	»	750 700
c) Arvoden till sakkunniga och experter	»	50 000

Summa kronor 1 017 700.

Av posten a) har beräknats 63 600 kronor åt ordföranden och 4 ledamöter, 92 900 kronor åt 4 sektionschefer, 49 300 kronor åt 4 andra befattningshavare samt 11 200 kronor för sammanträdesarvodet åt medlemmarna av kommissionens råd.

Kommissionen har beträffande »övrig personal» beräknat det normala antalet befattningshavare med stadigvarande anställning och avlöningen till dessa sålunda:

Antal befattningshavare	Lön per månad		Medeltal
	lägst kronor	högst kronor	
55	175	250	212: 50
30	225	300	262: 50
12	275	350	312: 50
5	325	450	387: 50
15	400	600	500
10	550	750	650
12	700	1 000	850
8	950	1 200	1 075

Därest mera omfattande varuregleringar skulle behöva vidtagas, hade kommissionen emellertid ansett en utökning av personalen inom de fem lägsta lönegrupperna erforderlig. Kommissionen hade dessutom funnit sig böra räkna med en tillfällig ansvällning av personalstyrkan inom sagda grupper under vissa perioder, såsom vid igångsättandet av en ransonering, större inventeringar m. m.

Till bestridande av avlöningar till den i berörda tablå upptagna personalen erfordrades årligen omkring 700 000 kronor. På grund av behovet av personalförstärkning under vissa förhållanden torde sagda belopp för budgetåret 1940/41 böra höjas till 800 000 kronor. Dessa medel borde ställas till förfogande endast i den utsträckning detta med hänsyn till personalbehovet bleve erforderligt.

Departementschefen har godtagit kommissionens beräkningar med allenast den skillnaden att han frånräknat arvoden å tillhopa 49 300 kronor för de 4 under a) här ovan angivna befattningshavare, vilkas avlöningsförmåner bestämts av Kungl. Maj:t och av departementschefen redan inräknats i ovan nämnda belopp å 217 000 kronor. Departementschefen har förutsatt, att medel för ifrågavarande ändamål skulle ställas till förfogande endast i den mån personalbehovet successivt uppstode.

Kristidsstyrelserna: Avlöningar.

a)	Arvoden till ordförande och ledamöter kronor	150 000
b)	» » sekreterare »	100 000
c)	» » övrig personal »	300 000
d)	» » sakkunniga »	20 000

Summa kronor 570 000,

vilket belopp dock ansetts böra avrundas uppåt till 600 000 kronor.

Departementschefen har yttrat, att kristidsstyrelserna, som stode under livsmedelskommissionens överinseende, enligt kungörelsen den 8 september 1939 (nr 657) skulle fullgöra uppgifter, som vore erforderliga för fyllande av befolkningens eller produktionens behov av viktiga förnödenheter eller för

tillgodoseende av annat ändamål av betydelse för folkförsörjningen. Styrelsernas göromål syntes i första hand bliva att lämna biträde vid förberedande och genomförande av inventeringar samt ransoneringar och andra därmed jämförliga regleringar. På grund av ovissheten om de åtgärder av berörda slag, vilka kunde bliva erforderliga, syntes någon säker hållpunkt för bedömandet av vare sig personalbehov eller kostnader för en sådan verksamhet icke för närvarande kunna erhållas. De av livsmedelskommissionen framlagda kalkylerna syntes enligt departementschefens mening vid nu antydda förhållanden kunna godtagas.

Livsmedelskommissionen: Omkostnader.

a) Resor för ledamöter och sektionsschefer från och till hemorten	kronor	11 000
b) Resor för medlemmar av kommissionens råd till och från sammanträden	»	60 000
c) Resor för tjänstemän, sakkunniga och experter	»	25 000
d) Ransoneringskostnader, övriga expenser och tryckningskostnader	»	158 000
<hr/>		
Summa kronor		254 000.

Kristidsstyrelserna: Omkostnader.

a) Reseersättningar	kronor	180 000
b) Övriga expenser	»	90 000
<hr/>		
Summa kronor		220 000.

Utskottet. Emot de av Kungl. Maj:t för nästa budgetår äskade anslagen till avlöningar och omkostnader har utskottet icke funnit annat att erinra, än att förnämnda anslag lämpligen synes kunna avrundas till 1 617 000 kronor.

På grund härav får utskottet, under återopande i tillämpliga delar av vad utskottet i nästföregående punkt anfört, hemställa,

att riksdagen må för budgetåret 1940/41 anvisa

a) till Statens livsmedelskommission m. m.: Avlöningar ett förslagsanslag av 1 617 000 kronor;

b) till Statens livsmedelskommission m. m.: Omkostnader ett förslagsanslag av 474 000 kronor.

8:0) Statens handelskommission: Avlöningar. Statens handelskommission: Omkostnader. Kungl. Maj:t har (punkterna 12 och 13, sid. 42—45) föreslagit riksdagen att för budgetåret 1940/41 anvisa dels till Statens handelskommission: Avlöningar ett förslagsanslag av 407 000 kronor, dels ock till Statens handelskommission: Omkostnader ett förslagsanslag av 98 000 kronor.

De beräknade avlöningskostnaderna hänföra sig med 57 000 kronor till arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t, och med 350 000 kronor till avlöningar till övrig personal. Omkostnaderna hava av departementschefen uppskattats till 7 000 kronor för reseersättningar och 86 000 kronor för övriga expenser.

Departementschefen har i fråga om handelskommissionen liksom beträffande övriga krisorgan framhållit svårigheterna att bedöma medelsbehovet. Handelskommissionens verksamhet vore särskilt beroende av i vilken omfattning exporten kunde fortgå och den utsträckning exportförbuden erhöles. Beträffande dessa förhållanden saknades möjligheter till ett tillförlitligt bedömmande.

Under erinran om vad utskottet under punkten 6:o) anfört rörande svårigheterna att överblicka medelsbehovet för kristidsförvaltningens olika organ samt angående grunderna för arvodessättningen, får utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot storleken av de för nu ifrågakommande ändamål äskade anslagen, hemställa,

Utskottet.

att riksdagen må för budgetåret 1940/41 anvisa

a) till *Statens handelskommission: Avlöningar* ett förslagsanslag av 407 000 kronor;

b) till *Statens handelskommission: Omkostnader* ett förslagsanslag av 93 000 kronor.

9:o) **Statens sjöfartsnämnd: Avlöningar. Statens sjöfartsnämnd: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkterna 14 och 15, sid. 46—48) får utskottet, som erinrar om vad utskottet under punkten 6:o) här ovan anfört, hemställa,

att riksdagen må för budgetåret 1940/41 anvisa

a) till *Statens sjöfartsnämnd: Avlöningar* ett förslagsanslag av 114 000 kronor;

b) till *Statens sjöfartsnämnd: Omkostnader* ett förslagsanslag av 36 000 kronor.

10:o) **Statens priskontrollnämnd.** Kungl. Maj:t har (punkt 16, sid. 48 och 49) föreslagit riksdagen att till Statens priskontrollnämnd för budgetåret 1940/41 anvisa ett förslagsanslag av 200 000 kronor.

För närvarande utöva de av Kungl. Maj:t den 26 augusti 1939 tillkallade **p r i s s a k k u n n i g a** en prisövervakande verksamhet. Enligt prisregleringslagen den 8 december 1939 (nr 838) äger Konungen att för ernående av en fortlöpande kontroll över den allmänna prisutvecklingen meddela vissa föreskrifter, vilka innebära bland annat, att vissa yrkesidkare skola vara skyldiga att på anfordran av myndighet, som Konungen bestämmer, lämna

uppgifter för bedömning av skäligheten av tillämpad prissättning och den allmänna prisutvecklingen m. m.

Departementschefen har nu framhållit, att den av prissakkunniga utövade verksamheten i prisövervakande riktning i allt väsentligt torde komma att fullföljas av den i prisregleringslagen avsedda myndigheten. I syfte att giva denna myndighet en fastare organisation än den, som erbjöde sig för särskilt tillkallade sakkunniga, övervägdes tillskapandet av en särskild nämnd, vilken torde komma att benämnas statens priskontrollnämnd. Denna borde lyda under folkhushållningsdepartementet. De närmaste uppgifterna för en sådan nämnd syntes vara att följa prisutvecklingen inom landet samt föranstalta om härför erforderliga anmälningar från näringsorganisationer och företag om planerade prishöjningar, verkställa utredning rörande anledningen till dylika prishöjningar, förhandla om prissättningen å olika förnödenheter, pröva skäligheten av tillämpad prissättning samt i övrigt utöva tillsyn över gällande bestämmelser inom hithörande område. Ledamöterna i priskontrollnämnden borde förordnas av Kungl. Maj:t. Frågorna om utfärdande av instruktion för en dylik nämnd och utseende av ledamöter i densamma komme senare att anmälas för Kungl. Maj:t.

För bestridande av de kostnader som komme att uppstå för den ifrågasatta nämndens verksamhet syntes anslag å riksstaten bliva erforderligt. Det vore icke möjligt att nu, innan verksamheten påbörjats, ange storleken av de medelsbehov som skulle tillgodoses. *Departementschefen* beräknade, att ett belopp av i runt tal 200 000 kronor borde vara tillfyllest. Med hänsyn till ovissheten i anslagsberäkningen borde anslaget erhålla förslagsanslags natur.

Utskottet. Med hänsyn till att *departementschefen* förklarat sig i nu rådande läge icke kunna framlägga närmare beräkningar angående förevarande anslags storlek utan allenast uppskattningsvis angivit anslagsbehovet för nästa budgetår till 200 000 kronor, har det icke varit möjligt för utskottet att bedöma huruvida det gjorda anslagsäskandet är riktigt avvägt. Den verksamhet i prisövervakande syfte, som skulle anförtros åt priskontrollnämnden, är emellertid av synnerlig vikt för hela vår folkhushållning och uppenbart är, att vid en importreglering nämnden erhåller en ännu betydelsefullare uppgift än eljest. Utskottet tillstyrker därför, att medel anvisas för ifrågasatt ändamål. I enlighet med *departementschefens* förslag torde anslaget bära för nästa budgetår bestämmas till 200 000 kronor och på grund av ovissheten i anslagsberäkningen erhålla förslagsanslags natur.

Under åberopande av vad sålunda anförts och med erinran om vad utskottet ovan under punkten 6:o) framhållit, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Statens priskontrollnämnd* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *förslagsanslag* av 200 000 kronor.

Statlig lagerhållning m. m.

11:o) **Statlig lagerhållning: Statens reservförrådsnämnd. Statlig lagerhållning: Omkostnader för statlig lagerhållning.** Beträffande vad Kungl. Maj:t (punkterna 17 och 18) föreslagit riksdagen i fråga om anslag till förevarande ändamål, avgiver utskottet senare under riksdagen utlåtande, vilket härmed

anmäles.

Diverse.

12:o) **Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond.** Beträffande vad Kungl. Maj:t (punkt 19) föreslagit riksdagen i fråga om anslag till förevarande ändamål, avgiver utskottet senare under riksdagen utlåtande, vilket härmed

anmäles.

13:o) **Bearbetning av uppgifter om fartygs positioner m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 20, sid. 53—55) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bearbetning av uppgifter om fartygs positioner m. m.* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av 12 000 kronor.

14:o) **Kontroll och undersökning av gasgeneratoraggregat.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 21, sid. 55 och 56) får utskottet, som förutsätter, att behörig uppmärksamhet ägnas åt användningen av icke blott tråkolsgas utan även vedgas såsom motorbränsle, hemställa,

att riksdagen må till *Kontroll och undersökning av gasgeneratoraggregat* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av 30 000 kronor.

15:o) **Extra utgifter.** I anslutning till Kungl. Maj:ts förslag (punkt 22, sid. 57) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Extra utgifter* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av 100 000 kronor, dock att i anslaget må göras den jämkning, som erfordras för avjämnande av huvudtitelns slutsumma.

16:o) **Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst.** Kungl. Maj:t har (punkt 23, sid. 57) föreslagit riksdagen att till Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst för budgetåret 1940/41 anvisa ett förslagsanslag av 2 400 kronor.

Förevarande anslag har i enlighet med vad Kungl. Maj:t i avseende å för flera huvudtitlar gemensamma frågor föreslagit i fråga om dyrtidstillägg beräknats med utgångspunkt från en levnadskostnadsindex av 174. Vad Kungl. Maj:t i angivna sammanhang föreslagit rörande dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst har redan godkänts av riksdagen.

Utskottet. Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förevarande förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *förslagsanslag* av 2 400 kronor.

17:o) **Barntillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 24, sid. 57) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Barntillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *förslagsanslag* av 1 500 kronor.

Stockholm den 9 april 1940.

På statsutskottets vägnar:

PER GUSTAFSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Gustafsson* i Benestad, *Nilsson* i Malmö, *Oscar Olsson*, *Asplund*, *Nilsson* i Landeryd, *Andersson* i Fältenborg, *Andrén*, *Ström* i Lidköping, *Heiding*, *Lindström* och *Larsson* i Varberg; samt

från andra kammaren: herrar *Jansson* i Falun, *Magnusson* i Skövde, *Törnkvist*, *Danielsson*, *Persson* i Falla, *Jonsson* i Eskilstuna, *Andersson* i Prästbol, *Närlinge*, *Isacsson*, *Andersson* i Södergård, *Mårtensson* och *Viklund*.